

Dariusz Kosiński

Wstęp.
Od-pominanie

www.polishtheatrejournal.com

Wydawca

Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie
Akademia Teatralna w Warszawie

Dariusz Kosiński

Wstęp. Od-pominanie

Ten numer „Polish Theatre Journal” jest pierwszym opublikowanym po zmianie zasad komponowania poszczególnych edycji. Dotychczas przygotowaliśmy numery względnie jednolite tematycznie, zbudowane wokół jednego centralnego tematu. Okazało się to jednak w praktyce zadaniem dość trudnym, a na dodatek ze względu na stosunkowo niewielką częstotliwość ukazywania się pisma, zaczęła się powiększać lista zagadnień, które chcielibyśmy podjąć, a które musiały czekać na swoją kolej. Wokół niektórych z nich nie udawało się też zgromadzić takiego zespołu tekstów, które wypełniłyby cały numer. Z tych wszystkich względów postanowiliśmy odejść od numerów monograficznych na rzecz większej różnorodności, jednak przy zachowaniu pewnej ogólniejszej linii wspólnej.

Prezentowany właśnie numer stanowi, jak mi się wydaje, dobry przykład tego nowego układu. Składają się nań dwie wyraźnie odmienne tematycznie części połączone jednak pewną wspólną ideą. Część pierwsza dotyczy polskiej awangardy teatralnej i wiąże się z realizowanym od roku 2017 w Instytucie Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego projektem badawczym „Reclaimed Avant-garde”. Jego zasadniczym celem jest poznanie i przypomnienie osiągnięć i idei historycznej awangardy teatralnej Europy Środkowo-Wschodniej. Realizujemy ten projekt w grupie badawczej, do której należą reprezentanci krajów regionu, od Łotwy i Litwy po Bałkany. Spotykając się regularnie, poznajemy stopniowo coraz głębiej i szerzej historię awangardy krajów bliskich sobie, ale zarazem niekoniernie wiele o sobie nawzajem wiedzących. Dzięki tym spotkaniom i organizowanym w ramach projektu konferencjom przygotowaliśmy i opublikowaliśmy dwie książki: wydaną po polsku antologię tekstów źródłowych awangardy teatralnej Europy Środkowo-Wschodniej, *Odzyskana awangarda* (Warszawa 2017) oraz anglojęzyczny tom pokonferencyjny *Reclaimed Avant-garde. Spaces and Stages of Avant-garde Theatre in Central-Eastern Europe* (Warszawa 2018). Oprócz właściwego zespołu badawczego w pracach związanych z projektem biorą także udział badacze zainteresowani jego tematyką, a przy każdej okazji staramy się ten krąg poszerzyć. Właśnie dlatego zaproponowaliśmy do tego numeru PTJ nabór tekstów dotyczący polskiej awangardy teatralnej, a pozyskane w ten sposób teksty tworzą pierwszą część niniejszego numeru. Jej przygotowanie redakcyjne zostało częściowo sfinansowane w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy

Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2018-2023, nr projektu 11H 17 0144 85.

Teksty zamieszczone w tej części prezentują nie dość, jak dotąd, rozpoznane zjawiska z dziejów polskiej awangardy teatralnej (Zofia Dworakowska, Paulina Kubas), podejmują próby umieszczenia niektórych jej osiągnięć w kontekście europejskim (Jakub Kłeczek, Małgorzata Dziewulska), a także reinterpretacji ważnych zjawisk z dziejów awangardy europejskiej (Małgorzata Jabłońska). Wszystkie dążą do odzyskania i przypomnienia awangardy teatralnej jako inspiracji dla współczesnych poszukiwań. Zwracają się ku historii, by wesprzeć myślenie o przyszłości.

To nastawienie łączy pierwszą część tego numeru z drugą, poświęconą „Solidarności”, widzianej jako nowatorską ideę społeczną przejawiającą się, realizującą i ustanawiającą swój historyczny kształt w performansach zarówno artystycznych, jak i społecznych. Składające się na tę część artykuły z jednej strony dotyczą ewolucji „Solidarności”, która doprowadziła do uzyskania przez nią określonego kształtu symbolicznego i politycznego, będącego kolejną realizacją tradycyjnych wzorców narodowych i religijnych (Paweł Sztarbowski), z drugiej podejmują próbę reinterpretacji wyjściowej, w znacznej mierze porzuconej a nowatorskiej koncepcji organizacji życia społecznego (Łucja Iwanczewska, Marcin Kościelniak). Badając „Solidarność” jako performans, autorzy publikowanych w tej części artykułów, podejmują wyzwanie rzucone w teatrze przez Pawła Wodzińskiego w przedstawieniach zrealizowanych przez niego w Bydgoszczy i Warszawie. Starają się wydobyć spod historycznie ukształtowanej formacji te jej elementy, które mogą posłużyć do zbudowania alternatywnej wersji solidarnościowego projektu społecznego, potencjalnie możliwego wciąż do podjęcia.

Obie części niniejszego numeru łączy idea odzyskiwania, czy raczej – „od-pominania” projektów i koncepcji, które z różnych przyczyn nie doczekały się realizacji, a mają potencjał ukształtowania nowych, oczekiwanych i poszukiwanych sposobów organizacji życia społecznego, kulturalnego i teatralnego nie tylko w Polsce. Ich poszukiwanie stanowi motywację dla krytyki instytucjonalnej, której poświęciliśmy poprzedni numer „Polish Theatre Journal”, a do której powracamy w publikowanych tu zapisach dyskusji przeprowadzonych przez młodych badaczy przy okazji Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego „Malta”, który odbył się w Poznaniu w czerwcu 2018 roku. Sądzymy, że myślenie o możliwych alternatywach dla istniejącego systemu organizacji życia teatralnego w Polsce i Europie oraz dążenie do usunięcia jego patologii może i powinno być wspierane przez refleksję nad porzuconymi, zapomnianymi i zawłaszczonymi projektami historycznymi. Poznać przeszłość, by móc wykreować przyszłość – to formuła, którą – jak sądzę – możemy uznać za hasło tego numeru i prezentowanych w nim projektów.

ABSTRAKT

Dariusz Kosiński

Wstęp**Od-pominanie**

Na szósty numer „Polish Theatre Journal” składają się dwie wyraźnie odmienne tematycznie części połączone wspólną ideą. Część pierwsza dotyczy polskiej awangardy teatralnej. W tej części prezentujemy nie dość, jak dotąd, rozpoznane zjawiska z dziejów polskiej awangardy teatralnej (Zofia Dworakowska, Paulina Kubas), podejmujemy próbę umieszczenia niektórych jej osiągnięć w kontekście europejskim (Jakub Kłeczek, Małgorzata Dziewulska), a także poddajemy reinterpretacji ważne zjawiska z dziejów awangardy europejskiej (Małgorzata Jabłońska). Druga część numeru poświęcona jest „Solidarności”, widzianej jako nowatorska idea społeczna przejawiająca się, realizującą i ustanawiającą swój historyczny kształt w performansach zarówno artystycznych, jak i społecznych (Łucja Iwanczewska, Marcin Kościelniak, Paweł Sztarbowski). Obie części niniejszego numeru łączy idea odzyskiwania, czy raczej – „od-pominania” projektów i koncepcji, które z różnych przyczyn nie doczekały się realizacji, a mają potencjał ukształtowania nowych, oczekiwanych i poszukiwanych sposobów organizacji życia społecznego, kulturalnego i teatralnego nie tylko w Polsce. Temat ten podejmujemy w numerze poprzez zapis dyskusji przeprowadzonych przez młodych badaczy przy okazji Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego „Malta”, który odbył się w Poznaniu w czerwcu 2018 roku